

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan zvečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemana za avstrijsko-ogerske dežele za vse leto 16 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računata se po 10 kr. za mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština znaša.

Za oznanila plačuje se od četiristopne petič-vrstne po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr. če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska. Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravništvo je v Ljubljani v Frana Kolmana hiši „Gledališka stolba“.

Upravništvu naj se blagovoljivo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari.

V Ljubljani 26. julija.

—r.— Nemilost ministra Conrada zadela je ravnokar kamniške frančiškane in mi smo prepričani, da bode štajerski baron in naučni minister zdaj za nekoliko gradov napredoval v ljubezni naših quasi-Nemcev, ki so uže od nekdanj zavidali kamniške patre ter se uže od nekdanj napenjali, da bi dobila dežela mestu cene šole moderno-drage učilnice. Te želje naših ustavovernih liberalcev so se zdaj s pomočjo ministra Conrada izpolnile, ministra, ki brez dvombe nij pozabil dobre službe, kojoj so mu nekdanj zvrševali gospoda Deschmanna politični težaki.

Priznati se mora naučnej ekscelenci, da razvija javno mnenje, ob neprilicnem času razdražiti javno mnenje. Ravnokar razsrdil je Čeha s famoznim svojim ukazom, zdaj pa ga uže tudi mi imamo pod svojo streho. Brzjavilo se je pred kratkim, da se pričakuje ukaz naučnega ministerstva, s katerim se bode na ljubljanskej gimnaziji vpeljalo nekoliko več pouka v slovenskem jeziku. Ali mestu tega prekoristnega in prevažnega ukaza prikimala je iz Beča naredba, katera vzame kamniškimi frančiškaniom pičli kos kruha, ki so si ga do zdaj s poučevanjem v potu svoja obraba prisluzevali.

Ta kameiška naredba bode gotovo prouzročila prav mnogo vroče krvi po Kranjskem. Živo nam je še v spominu pretekla sesija kranjskega deželnega zbora. Tedaj se je zbralo pod praporjem dr. pl. Schreyja razdraženo nemškutarsko kerdelce ter napadlo v razburjenej debati kamniške menihe in njihovo šolo. S pametnimi argumenti odbijala je narodna manjšina surove napade ter dokazala, da narodna omika prav čisto nič ne trpi, če se še dalje kamniška šola pusti v samostanskih rokah. Tedaj je tudi bilo, ko je vstal zastopnik vlade ter v kratkem govoru peš slavo kamniškej šoli ter do neba povzdigoval izvrstnost kamniškega pouka. Koliko časa je za tem preteklo? Ali vender je vlada

čisto drugačnega mnenja, kakor pred kratkim letom! Kaj naj si o vsem tem javno mnenje misli? Ali se slavna ta vlada ravna po bibliškem izreku, da naj desnica ne vé, kaj dela levica, tako da baron Conrad ne vé, kaj govori slovesno pred vso deželo vladni deželni zastopnik?

V istini, minister Conrad bode prav kmalu na prosjaško palico spravil grofa Taaffeja vlado, če se mu bode dopuščalo, da bode uganjal še naprej liberalne ustavoverne svoje kaprijole. Kar sezidajo ministri s tuji pomočjo v pomočjo večine v parlamentarnih počitnicah. Kakor svetopisemski satan je, ter se je ljubilo mej pšenico, mej tem, ko spé poslanci na polletnih počitnicah. Na Českem se gospod naučni minister trudi s svojimi ukazi, da bi spravil državne česke poslance v slab glas pri njihovih rojakih, pri nas pa se zopet napenja, da bi s pomočjo šolskega sveta v politično krido potisnil vladnega namestnika v deželi. Baron Conrad zastopa negativni element, ki ničesar ne seziđa, temveč ki samo razdira v kabinetu grofa Taaffeja ter skrbi za to, da se ponavlja do pičice vse iste napake, ki so se napravljale prej po liberalnih ministerstvih. Baron Conrad visi kakor kamen grofu Taaffeju na nogah, tako da le-ta niti najmanjšega koraka z mesta storiti ne more. Baron Conrad je zastopnik državno-zborne levice v vladi. Ali le-tej levici je uže odklenkala skoraj zadnja ura; gotovo pa je levičarska ta stranka tako diskreditirana in blamirana, da po vsej pravici narodi Avstrije zahtevati smejo, da se jej vzame zastopnik v kabinetu. Kadar bode baron Conrad odložil ministerski svoj posel, kadar bode ministerstvo očiščeno ustavoverno-liberalnih njegovih atomov, tedaj se bodemo oddahnili pred vsem mi Slovenci in občutke bodemo imeli, kakor da smo se prebudili iz težkega spanja, v katerem nas je mōra hudo tlačila! —

Javni zbor kranjskega obrtniškega društva

dne 23. julija.

(Konec.)

Tajnik obrtniškega društva gosp. M. Kunc predlaga v imenu upravnega odseka sledečo resolucijo:

1. Obligatorične zadruge naj se v smislu 7. poglavja obrtnega reda od leta 1859. obdrže in reorganizirajo in sicer samo za samostalne obrtnike. Kdor hoče pričeti obrtnijo, mora na postavno določeni način dokazati, da se je iste redno izučil in kot delavec več let praktično izkusil.

3. Vrejenja reda in pogodeb mej obrtnimi učenci naj se popolnem prepušča zadrugam.

Prepiri mej delodajalcem in delavcem naj se poravnajo v razsodiščih, katera jednako volita obe stranki.

4. Kdor izdeluje obrtna dela, naj se postavno zaveže, da svoje izdelke pripozna in na iste, če je možno, pridane svoje ime in naslov.

5. Krošnjarstvo (havziranje) naj se po mestih in trgih popolnem odpravi ter dopušča samo za oddaljene samotne kraje.

Potovalne kupčije z obrtnimi izdelki, naj se naznanjajo pod katerim koli imenom, strogo naj se prepovedo.

6. Delo po kaznilnicah, katero krati zaslužek obrtnikom, naj se popolnem odpravi.

7. Za razdelitev davka naj se napravijo paritetične komisije, v katerih bode erar, kakor davkoplačevalci zastopani enakomerno. Potrebno pa je za povdigo obrtnije, da se temu stanu bremena zlagjajo in primerno naložé po načelu rasočega dohodninskega davka onim, kateri imajo večje dohodke.

8. Priporoča se osnovanje bolnišnih, invalidnih,

LISTEK.

Le hitro, le hitro!

(Črtica iz življenja, spisal S.)

„Bog Te sprimi, Mijo, kaj pa Tebe prinese semkaj?“ pozdravi me sonoren glas in ko povzdignem oči, stoji pred menoj nekdanji sošolec, zdaj duhovnik Josip M.

„Zdravo, zdravo! Prišel sem po opravilih, kaj pa Ti tukaj?“ odvrnem jaz.

„Jaz župnikujem v tej vasi uže pet let. Da, pa kaj bova tu stala, pojdi z menoj v farovž, tam se kaj pomeniva, saj si denes vender moj gost!“

Rekši prime me pod pazduho in véde v prijazni farovž, ki stoji v ozkej dolinici na malo vzvišenem holmu, pod katerim se vije znana in mnogo opevana reka.

Kmalu sva sedela pri mizi v živahnem razgovoru, ki se je vrtel mnogo o spominu nekdanjih lepih dijaških let in veselih ur, katere sva nekdanj preživela vkupe. Počasi prešla je govorica na najine znanje razmere, in ko sem v tej zadevi glede svoje

osobe vstregel radovednosti prijatelja Josipa, pričel sem izpraševati tudi jaz ter delati svoje opazke.

„Čim delj premišljam,“ povzel sem besedo jaz, „Tvoje zdanje stanje, tem bolj se prepričujem, da si dobro ukrenil, ko si šel v bogoslovje. Zdaj imaš najlepše življenje. Stanovanje lepo in ravno toliko vzvišeno, da imaš prost razgled po dolini; okolo farovža pa, kakor ovčice, bele hiše Tvojih faranov, železnica blizu, dohodki povoljni in, kar je glavna reč, Ti živiš mej hribovjem, to je velko vredno. Jaz vsaj sem na vsem svojem potovanji našel v gorah najbolj čvrst a najmenj pokvarjen narod, tu so še poštenjaki doma.“

„Da, da,“ odgovori Josip, „a tudi hribovci imajo svoje muhe.“

„Pa vender ne tolikih, da bi komu grenile življenje,“ opomnim jaz.

„Tega baš ne, a vender take hribovske muhe spravijo človeka ob dobro voljo, ako se jim ne ustavi o pravem času.“

„Na primeru, — prav radoveden sem.“

„Moj prednik, ki je od tu odšel na boljšo župnijo, rekel mi je pri odhodu: Vse bi bilo tu prav, a tam gori pri sv. Lenartu — to je moja najdaljša

in najtežavnejša podružnica, nad dve dobri uri hoda — imajo kmetje to čudno razvado, da pri vsakej še tako neznatnej priliki pošljejo po gospoda in nij ga skoro tedna, da bi ne moral tja gori. Vesel sem, da mi odslej tega ne bode več treba, studilo se mi je uže.“

„No, je-li res tako, pa zakaj?“ posežem mu v govor.

„Da, bilo je, pa zdaj nij več,“ odgovori Josip.

„Kako to, povej, povej!“

„Pritožba mojega odhajajočega prednika mi nij šla iz glave. Tu mora biti nenavaden uzrok, mislim si, kajti hribovci so navadno jako trdni, nikjer drugod tega nij, od kod ravno pri sv. Lenartu ta razvada? Povprašujem, pozvedujem in kmalu sem dobil rešitev tej zastavici. Mežnar tam gori dobi za vsak pot, kadar gre po gospoda, tri dvajsetice. Mož rad pije žganje in zdaj si lahko raztolmačiš, zakaj hodi tako često po gospoda.“

„Razumem. In ti nisi tega odpravil?“

„Da, sem, sem in prav brzo, čuj, kako.“

„Tretji dan, ko sem nastopil to župnijo, imel sem mašo pri sv. Lenartu. Stopaje po slabej in strmej kozjej stezi, ki drži gori, preveril sem se, da je bila nevolja mojega prednika opravičena, kajti

kakor tudi vdovskih in sirotinskih blagajnic pod nadzorstvom in s podporo vlade.

9. Volilna pravica naj se razširi na vse davko plačevalce.

10. Slavni državni zbor se naprosi, da, kadar se zopet snide, kakor hitro mogoče obravnava obrtniško postavno in se pri rešitvi ozira na izražene želje obrtnikov.

Gospod Kunc kot poročevalec odseka pravi: „Slavni zbor! Praktičen in vsem dvomljivim nakanom neprijazen obrtnik naprej pomisli, ali ima pričakovati od denašnjega obrtnega gibanja tudi kaj koristi, in ker so obrtniki, kakor se od vseh strani čuje, skraj obupali, da bode za nje še kaj rešitve, da se bodo vender kdaj njih od dne do dne slabeje razmere zboljšale, je gotovo potrebno, da previdni in nesebični obrtniki, ki niso v prvi vrsti koristilovci, poskušajo oživeti zaupanje in samosvest mej obrtniki, kajti stanu, kateri se sam zapusti, nij mogoče več pomagati. Obrtniki imajo še nekaj zaupanja v boljšo prihodnost, akoravno so uže izgubili mnoge obrtne pozicije, nekoliko zarad neugodnih okoliščin, nekoliko vsled lastne malomarnosti.

In to zaupanje stavijo v zdanjo vlado, katera je po dolgem, uže obupu se bližajočem trpljenju in čakani obrtnikov začela predlagati postavne načrte, ki se ozirajo na blagor ljudstva, in ker je videti, da ima zdanja vlada trden namen, braniti zadnje še dihaajoče ostanke obrtnega srednjega meščanskega stanu popolnega propada, katerega mu je namenila prejšnje vlade tako zvana „liberalna“ sistema.

Država neče več rok križem držati, ko vidi, kako se razširja sleparska industrija, uvedena po židovskih bogataših, kateri brezvestno vporabljajo vsa nepoštena sredstva, da uničijo poštenega obrtnika in oškodijo neprevidnega kupovalca. Poštene, solidne obrtnije se obrtniku nij treba bati, bojevati pa se mora napram dopuščenemu in nedopuščenemu sleparstvu, katero pod znakom prostosti tlači in podira ljudsko blagostanje.

Jaz navajam v potrdilo svoje trditve le, kako se plazijo v Ljubljano havzirarski židi, kateri občinstvu po hišah, v stanovanjih silijo ure na obroke po tako neznatnih cenah, da se jim posreči odriiniti slabo blago, mej tem ko drugi jednaki sleparji zopet drugo blago le na videz in navlašč za sleparje uže izdelano prodajajo po tako nizkih cenah, da tisti, kateri kupi prvokrat, še le pozneje izpoznati zamore, kako bil je osleparje. In jednaki slučajev bi navel lahko v vseh strokah obrtništva. Pošten obrtnik se nij in se ne bo nikdar poprijel jednaci židovskih sleparskih običajev, ker mu poštenje tega ne dopušča, a oškodovano in osleparjeno občinstvo bode moralo se še mnogo vežbati v tej slepariji, da bode konečno uvidelo, da je in bode od jednaci prodajalcev osleparjeno.

Ako se zatrjuje, da je to prostost kupčije, se mi zahvalujemo za tako prostost, in naloga države

celo jaz, ki sem, kakor veš, trden hodec, bil sem vesel, ko sem dospel na vrh. Po končanem opravilu govoril sem malo s ključarji, potem pa se vrnil domov, kamor sem dospel malo pred poludne. Jedva sem se preoblekel, kar stopi mežnar od sv. Lenarta v sobo. Zagledavši ga, sem uže vedel, kaj hoče, vender ga vprašam:

„No, kaj pa Vi?“

„Po njih sem prišel. Dobovičnici je tako hudo, prosim, da bi takoj šli, ker je sila.“

„No, če je sila, tedaj pa le hitro,“ rekel sem jaz in ne čakaje niti na obed, bil sem v par trenutkih v redu in kmalu odrinila sva z mežnarjem. Ko stopiva čez prag, mu rečem: „Le hitro, le hitro!“ in začela sva stopati malo hitreje. Ko pa prideva k rebri, začne mežnar vbirati prav počasne korake. A jaz mu velim zopet: „Le hitro, le hitro!“ in tako sem vzpodbujal njegovo počasnost vso pot, vedno ponavlja mu: „Le hitro, le hitro!“, ker sem mislil, da je nevarnost res istinita in velika. Bil sem mu vedno trdo za petami in parkrat, ko je stopil počasneje, stopil sem mu celo nehotoma na pete, kar je še bolj pospeševalo hitro hojo. Možiček hodil je, kar je mogel, proti vrhu je uže močno pešal, a jaz

je, da takim sleparskim pijavkam nit življenja, kakor le hitro mogoče, prestriže.

Dolžnost tedaj in vidni dobiček je za obrtniški stan, da zdanjo pravično in skrbno vlado z vsemi močni in povsod podpira, in ob jednom ne preneha svojih prošnja ponavljati, dokler bodo rešene glavne težnje.

Več kot dvajsetletna skušnja nam svedoči, da bivša tako zvana liberalna stranka nij za razvoj in korist male obrtnije storila ničesar, temveč je ono še ovirala, in ostanke liberalne stranke v državnem zboru še zdaj napenjajo sile, da bi spravili načrt obrtniške postave do propada, in da bi s tem obrtniškem stanu napravili neizmerno škodo.

Zato morajo avstrijski obrtniki, ki žele res zboljšanja svojega stanu iz vsemi silami stati za zdanjo vlado, jo vsikdar in povsod podpirati, da bode zamogla vztrajati, kajti če pade denašnji vladni sistem, potem se tudi v tem padci pokopane vse nade obrtniškega stanu in veselili se bodo le največi sovražniki in škodljivci obrtniškega stanu. Ne bodem na drobneje premišljeval in razgovarjal po sameznih točk nče nasvetovane resolucije, le nekaterih hočem nekoliko obširneje omeniti. Posebno bi priporočal skrbi gg. državnih poslancev in v tej vrsti g. Klunu odpravo obrtnega dela po kaznilnicah in posilnih delavnicah, da bi to krepko podpirali ob ugodnej priliki. Nij je stvari, o kateri bi tukajšnji obrtniki in delavci uže toliko let govorili, sklepali, tožili in prosili, kakor ravno ta.

Kamen bi se skoro omajal, le ta stvar ne najde povoljne rešitve. Kaj je temu uzrok, se ne ve. Trdi se od jedne strani, da se ne ve, kaj bi kaznenci, ako se odpravi pri njih obrtniško delo, potem delali. Dosti se je uže stavilo nasvetov v tem oziru. A jaz ne bodem nobenega nasveta stavlil, kaj naj kaznenci delajo, to ima izumiti v prvi vrsti le vlada sama. Konstatujem le, da, ako bi se obrtno delo po kaznilnicah ljubljanskih odpravilo, bi imelo stalno delo in dober zaslužek najmenj 20 malih obrtnikov več ko zdaj v Ljubljani in najmenj 200 delavcev. Vprašam pa tudi, ali je pravično, da mej tolikimi mesti v Avstriji, ki nijmajo kaznilnic, ali v katerih se rabijo kaznenci za druge namene, bi morali ravno ljubljanski obrtniki prenašati to tako škodljivo konkurenco v jedno mer, katera je v ljubljanskem mestu, ki nijma posebnega prometa in je v kupčijskem in obrtniškem oziru navezano skoraj le na lastno potrebo, še toliko bolj škodljiva, ker krati obrtnikom še tisti mali zaslužek, na kateri bi zamogli računati s sigurnostjo. Če mora Ljubljana trpeti, naj trpé še druga mesta, ne pa samo obrtniki ljubljanski, kajti gotovo je, da za take naprave je Ljubljana najmenj umesten prostor.

Tudi havziranje in popotne kupčije z obrtnimi izdelki mnogo škodujejo stalnemu obrtniku, ker ti krošnjarji prihajajo ravno tedaj, ko bi imel obrtnik

bil sem mu neprestano za hrbtom s svojim: „Le hitro, le hitro!“ Tresla so se mu kolena, ko sva vsa vnožena prihitela k Dobovičnici, katera je bila sicer v postelji, a nikakor nevarno bolna, kar mi je dalo povod opomniti, da nij taka sila, zlasti, ker sem bil zjutraj uže tu.

„Se ve, da ne,“ pravi ona, „pa mežnar je tako silil in nijsem se ga mogla odkrižati, tega sitneža.“

Opravil sem kmalu in šel potem domov, kamor sem popolnem utrujen prišel pozno po polu dne. Odslej bil je mir in mežnar je dejal, kakor mi je ključar pozneje smeje se pravil: „Ta gospod so kakor srna, kar naprej so veleli: Le hitro, le hitro! in če sem le malo počasneje stopal, so mi bili uže za petami. Petkrat so mi na pete stopili. Tri dvajsetice so lepa reč, pa če nij prava sila, ne grem več, škoda!“

In tako je prenehala ta neopravičena² po mežnarji upeljana razvada na veliko veselje šent-Lenartov samih.

V vseh petih letih, kar sem tu, sem pozneje le še dvakrat šel bolnika obhajati tja gori k sv. Lenartu, saj jih v tem času tudi več umrlo nij. Mežnar pa zdaj menj žganja pije.“

ki je tudi za slabeje čase davek plačeval, kaj zaslužiti.

Veliko pritožeb je bilo pri razpravi v društvenem odboru tudi slišati o razmerah zaradi davka. Marsikater obrtnik, ki nijma skoraj nič lastnega premoženja in dela le z zaupanim denarjem, da si prisluži skromen kruh, plačuje več davka kot kapitalist, ki živi ob svojih rentah.

Jaz bi lahko navel krojače, čevljarje itd., o katerih bi nikdo ne mislil, da plačujejo po 100 do 200 gl. dohodninskega davka.

Konečno priporočam gorko g. državnemu poslancu težnje obrtniškega stanu, obrtnikom pa ključem, naj se zedinijo, da vsaj še to malo obdrže v svoj in blagor države!

Zbor z živahnimi dobro-klici odobri govor poročevalca g. Kunca in potem se sprejme vse točke resolucije jednoglasno.

Predsednik g. J. N. Horak se potem zahvali g. Klunu za trud in predlaga, da bi se izrekla zahvala zboru državnemu poslancu grofu Belcrediju kot poročevalcu obrtniškega odseka in g. Löblichu. G. Klun nasvetuje še pl. Zallingerju, načelniku obrtniškega odseka. Zbor sprejme oba predloga. Konečno zakliče gosp. Horak deželnemu predsedniku g. Winklerju v imenu obrtnikov zato, ker pospešuje mir v deželi, trikrat „slava“, čemur zbor navdušeno pritrdi, in zbor se konča.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 26. julija.

Nemška opozicija se nič kaj zadovoljno ne izraža o obravnava **deželnih zborov**, tako goriškega, štajerskega in tirolskega. Vse premirno vršilo se je našim nemškim srditežem! Grof Coronini je odpadel od vere, ker je v goriškem deželnem zboru glasoval za predlog dra. Tonklija, naj bi se razširila — horrible dictu! — volilna pravica. V Tivolih pa je bilo krivovercev še več: „liberalci“ in pa „klerikalci“ sklenili so mej soboj celo nekakšen kompromis glede volilne reforme v dr. Tonklijevem smislu. In v štajerskem deželnem zboru jim pa to nij bilo po volji, da je poslanec Herman govoril premalo. „Neue Freie Presse“ se jezi zbog tega. To nij nič čudnega pri našej opoziciji, ki hrepeni le po „Hetzi“, ki neti le politične in narodnostne prepire in ki naperja vse svoje orožje proti Taaffejevi vladi samo za tega delj, ker ta vlada, zvesta poslušnica presvetlega našega cesarja, želi napraviti mir v avstrijskih narodih.

Kakor pred dvema mesecema na zdravniškem shodu v Pragi, tako poudarjalo se je **česko-poljsko in sploh slovansko prijateljstvo**, te dni na shodu učiteljev v Kolomiji. Prof. Soleski, napil je, kakor pripovedujejo poljski časopisi, „napredku česko-poljske vzajemnosti“; koncem tega nazdravljenja, ki je vzbujalo kipečo navdušenost, zgodila in pela se je pesen „Kde domov mŭj?“ Omenjalo se je tudi poljsko-rusinskih razmer, govoril je gospod Koblanski. „Sto in sto let, dejal je, pripravajo se Poljaki in Rusini, in vender če se nam je ohraniti, mora nam biti tudi jasno, da so ti prepiri škodljivi in nepotrebni. Mi moramo delati združenimi močmi za namene, ki so nam skupni, iu zato ne gre brez lepega sporazumljenja. Prva naloga učiteljem bodi, uže v mladini ceniti ljubezen do prijateljstva in vzgojiti bratovskega duha mej obema narodoma.“ — Veseliti se nam je vsacega pojava, ki govori o mejsobojnej ljubezni slovanskej, a tudi vselej pristaviti, da bi postale take besede tudi meso in dejanje! Slogo, slogo Bože daj!

Vsa Dalmacija in Hrvatska kipi od veselja, da je zmagala narodna stranka v **Spljetu**. Od vseh rod slovanske zemlje došlo je nad sto telegrafičnih čestitek Spljetu in dalmatinskemu narodu. Da naši čitatelji vedo ceniti neizmerno veselje hrvatskega naroda nad to zmago, priobčujemo nekaj s srčno krvjo napisanih besed iz uvodnega članka „Národnega Lista“, izhajajočega v Zadru. Vrli ta list piše v uvodnem članku: . . . „Poslie pet dugih dana junačke borbe, izbori Splitski danas su svršeni i, Bogu hvala, izveštranim pobjedom narodne stranke! Poslie 805 godinâ okad je Splitski narod krunio svog hrvatskog kralja u crkvi S. Petra na Lučcu, ovo je prvi put, što je on došao do svoje sviesti i otrsao sa sebe talijanštinu, koja ga je gušila kroz toliko vjekovâ nezasluzenog robovanja! — Pod utiskom tako radostnog i zamašitog dogadjaja, zahvan čee naši štioći čekati, da nijm u ovaj čas istaknemo rojeve misli i čustvâ, što se ovom sretnom prigodom naravno pojavljuju u našem, kô

što će u svakom rodoljubnom srcu. — Nek duboki poznavac ljudskog srca odavna je ostavio napisano, da prava ljubav, kô što duboka bol il veliko veselje, nenadjoše još na svietu, u nijednoj azbuki znakove, da ih tumače. Pretrgnuti uzklci na ustnicam, biserna suza na očima, jedva jedvice da mogu raztumačiti jedan najneznatiji dio prvih otajstvenih izraza istinita osjećaja. S toga mi bismo zaludu danas i tražili da u kićenom članku dademo oduška velikoj radosti kojom smo obuzeti s pravog historičnog događaja, kog stvori u našoj povjesti današnja preznamenita pobjeda hrvatštine nad prekomorskom talijanštinom u bielom Splitu. A i netreba: mi ju čutimo, narod ju čuti! — Slava vam Spitski rodoljubi! Najveći i najnadobudniji grad Dalmacije dosad nam mrtav bješe, i eto po vami oživlje; i izgubljen bješe, i nadje se! Slava spase-nom Splitu! Slava preporodjenom Splitu! . . . Slavna pobjeda Spitska nek bilježi novo razdobje u ljetopisim ove dosta izkušane naše zemlje; nek usviesti i stare i nove naše odmetnike! Jur složni mal ne svi u misli neograničene ljubavi prama domovini i svetloj kruni, složimo se sad i u radu i nastojanju za obće dobro! U to ime slava opet preporodjenom nam Splitu! Slava opet vrlim Spitskim Hrvatima!

Vnanje države.

Na **Bolgarskem** govorilo se je zadnje čase največ o novem ministerstvu. Knez Aleksander sestavil je svoj sovet po svojej volji, ne oziraje se na spomenice, tabore in druge pojave strank, ki si nasprotujejo v Bolgariji. Večji del poklical je nekdanje konservativne ministre bolgarskega porojenja v kabinet, kateri pa nij še polnoštevilen, ker se bode jedno izprazneno ministersko mesto popolnlo najbrž v jeseni, kadar se knez Aleksander povrne od vojaških vaj. — Generala Kaulbars in Sobolev nijsta prijatelja nobenej bolgarskej stranki, ni tej, ni onej. Konservativni „Blgarski Glas“ prizadeva si mnogo, da bi ju pridobil na svojo stran, obsipa njiju in vse Ruse v Bolgariji z vso prijaznostjo in hvalo; ali kadar izprevidi „Blgarski Glas“, da je ves ta trud zastoj, govoril bode najbrž drugače. Novi vojskini minister general Kaulbars zbral je koj, nastopivši svojo službo, častnike sofijske ter jim v nagovoru obečal posebno varstvo in podporo, če bodo živeli delavnosti in svojemu poklicu; kdor pa bi se mešal v politiko in strankarske intrige, odstranil ga bode, bodi kdor hočeš, iz bolgarske vojske. — Bivši minister naukov dr. Jireček imenovan je predsednikom vednostnega odbora in prvim voditeljem državne knjižnice. — Učeni dr. Jireček dosegel je to imenovanje na svojo lastno prošnjo; koj tedaj, ko sta prišla ruska generala v Sofijo in se je imel sestaviti nov kabinet, spisal je na kneza pismo in prošnjo, naj bi ga poveril s temi službami, in knez mu je izpolnil željo, da si ravno bi ga še na dalje rad imel svojim ministrom za nauke.

Iz egiptovskega vprašanja porodila se je, kakor se kaže, **egiptovska vojna**. Arabi paša napovedal je uže boj Angležem in ob jednem odstavil kediva, češ, da je izdajalec. Angleži sicer nijso dali Arabi paši primerne odgovora, ali boj mej Angleži in Arabci pričel se je uže tedaj, ko se je jelo streljati na Aleksandrijo, in če bi Angleži hiteli poslati dovolj vojakov v Egipt, zdaj uže imeli bi ob Nilu krvavo bojišče. Gotovo pa je, da kakor hitro pride dovolj angleških čet v Aleksandrijo, začne se pravi boj kedivu v prid proti upor-nim njegovim podložnikom. Francozi ne bodo gledali tolikanj, kaj da se godi na kopnem v Egiptu, ampak zasedli in varovali bodo le sueški kanal, za katerega zdaj skrbi le devet angleških korvet. V to svrhu dovolilo se je francoskej vladi 9.5 milijonov frankov kredita, in ne 40 milijonov, kakor se je s početka zahtevalo, ko so mislili poslati v Egipt 40.000 mož. Glavni posel, zlasti na kopnem, imei bodo torej Angleži. Gotovo zvrši Anglija ta posel ugodno, ker konči omahniti bodo morali tudi najskrajnejši upori Arabijeve vojske proti brez primere močnejšim Angležem, kadar le-ti dobodo v Egipt vse čete, ki so sploh namenjene tja. Vender pa je to angleško podjetje nevarno in utegne postati tudi usodepolno. Ne tolikanj zaradi konca tega boja, kot osobito glede nasledkov njegovih, ko bode treba Egipt urediti in tudi zadovoljiti zahteve vlastij in Egiptčanov. Imejoč to v čislh išče si Anglija zaveznikov ne iz vojaških ozirov, temveč iz političnih. — Predvčeranjim sedeli so zopet vkup poslanci konference v Carigradu in sicer ta pot v družbi turških pooblaščenecv Said in Assim paše in pod predsedstvom Saida, kakor to gre. Predvčeranjim pa sta tudi Gladstone in Granville povedala v Londonu, da je zdaj konferenca samo še „zavoljo lepšega“. Tak je zdaj položaj.

Dopisi.

Iz litijskega okraja 24. julija. [Izv. dop.] (Naši učitelji.) Vsak pravi rodoljub mora

srčno radovati se, ko vidi, da naša sveta narodna stvar čedalje lepše napreduje. Narodni mestni odbor naše bele Ljubljane, vpeljevanje slovenščine po uradnih pisarnah, navdušene „besede“ in razne veselice čitalnic in narodnih društev po vsej Sloveniji, „zlata knjiga“ prvaka zdanjih pesnikov, živahno gibanje v prid „Narodnemu Domu“, ki po dozdanjem vspehu nabir ne bode več ostal le krasna vzvišena ideja, ampak bode v kratkem začel rasti iz tal našega narodnega središča, in še mnogo enakih veselih prikaznij na obzorji Slovenije, nij-li to zagotovilo milejših časov za drago domovino našo? Le nekaj nam greni splošno veselje, peče nas in boli globoko v srci to, da učiteljski stan vedno še ne more otresti boječnosti svoje ter da se prilizneno plazi pred strupenimi nasprotniki naroda našega, v rečeh celo, ki se šolstva nič ne tičejo. Učitelj, ki poučuje slovenske otroke, ki uživa kruh slovenskega kmeta, on se ponižno uklanja samim željam onih, ki narodu našemu ne privoščijo njegovih pravic, narodne samostojnosti, in vedno še goji skrivši namen ponemčevanja; ne upa si pokazati odločno, da mu bije srcé za narod, čegar sin je, da mu hoče zvesto služiti do poslednjega izdiha.

Novi dokaz temu je zopet učiteljska skupščina v Litiji z 19. julija t. l., o katerej prinaša „Slovenski Narod“ št. 166 kratek popis. Le pet učiteljev je tedaj imelo pogum glasovati za predlog, da naj se zloglasna „Schulzeitung“ izbacne iz okrajne šolske knjigarne ter namesti s poštenim našim „Tovarišem“, le pet učiteljev? Vsi drugi so mirno obsedeli ter prihuljeno gledali v tla? Boječi se šibe mogočnega barona višenjskega? In še le predlog, da naj se vsaj poleg ošabne tujke „Schulzeitung“ blagovoljno vzprejme v knjigarno tudi ponižni domačin „Tovariš“, dobil je — komaj menda — postavno večino? In zoper dopis v „Slovenskem Narodu“, ki je oni dan učitelje vzpodbujal k večjej odločnosti v narodnem oziru, protestiralo jih bode 28?

Ta bojazljivost učiteljev litijskega okraja mora obuditi srd in gnjus v srci vseh slovenskih domoljubov. Kakova bode mladina naša, izročena odgojvateljem takega duha? Tužna nam majka!

Možato in odločno postopanje narodne petorice v litijskej šolskej skupščini pa zasluži javno priznanje in odobravanje. Ko bodo napočili časi milejše usode, domovina ne bode pozabila zvestobe naše, pa tudi ne pozabila izdajalstva odpadnikov.

Iz Idrije 25. julija. [Izv. dop.] Veselica, ki jo je priredila naša čitalnica pretečeno nedeljo v prid „Narodnemu Domu“ na g. I. Leskovčevej pristavi, bila je zelo obiskana, ljudstva nabralo se je toliko, da je bilo veliko dvorišče skoraj še premajhno. Le naši c. kr. uradniki, bodi si katere koli branže, se nas še vedno ogibljejó, se li to godi na višje povelje ali iz kakega drugega vzroka, nam nij jasno. Program se je zvršil vsestransko jako dobro, govor gospoda Hrasta bil je navdušen in z veliko pohvalo vzprejet. Čital se je tudi sledeč, nam od ožjega odbora notranjskih rodoljubov došli telegram: „V zavednem, samostojnem, delavnem ljudstvu je naš stalni „Narodni Dom“, naša prihodnost. Živeli jekleni in vztrajni narodni buditelji, živelo žilavo in pošteno ljudstvo v Idriji! Živela boljša vseslovenska prihodnost.“ Na to zagromi navdušeno splošno trikratno živijo! Po končanem programu podata se je mladina v zgornje prostore, kjer se je pričel pies, kateremu so sledile navdušene zdravice.

Tako smo se torej zabavali mi tukaj, a na gorah pri sv. Mariji Magdaleni, kjer je bil shod, se je ljudstvo tudi pri kupici poštenega vinca radovalo po svoje. Ali znani izrek pravi, da si žalost in veselje vedno roke podajata in tudi tukaj je moralo to priti, da smo za veseljem kmalu občutili grenko žalost.

Včeraj 24. julija opoldne ob 1/4 1. uri — začuje se žalosten glas zvonú z „Gore“ in zagledali smo strašnim plamenom goreti. Veliko posestvo Lužarjevo se je vnelo, in ker je veter proti Idriji pihal se je v tem hipu tudi Hladnikovo in Remčevo posestvo, ter potem cerkev s stolpom vred, farovž in mežnarija vnela, in je pogorelo vse do tal. Lužarju zgorelo je 20 goved, hranilnična knjižica in okolo

150 gold. v gotovini. Skupna škoda se ceni na 16.000 glđ., zavarovana je bila samo cerkev, farovž in mežnarija pri „Slaviji“, a tudi tu je mnogo več škode nego je zavarovanega. Idrija bila je v velikej nevarnosti, ker je veter ogorke prav gosto nosil doli k nam. Vrli Idrijčanje hiteli so takoj na pogorišče, da so rešili, kar je še mogoče, in gasili, da se nij ogenj še naprej razširjal. V novič so se vsi sploh, moški in ženske, pri tem delu izkazali toliko spretne, kakor vsako najbolj organizirano gasilno društvo; vsem tem res pristoji očitna pohvala.

Zažgala sta dva triletna paglavca, igraje se s klinčki.

S slovenskega Štajerskega [Izviren dop.] Velika večina uradnikov o slovenskem uradovanji neče ničesar vedeti, branijo se ga na vse kriptlje. Poslužujejo pa se ti gospodje različnih pri pomočkov. Nekateri trdijo, da nij močij t. j. taci, koji bi znali pisati ter prepisavati; — drugi sklicujejo se na maso našega naroda, kateri — po mnenji teh gospodov — o slovenskem uradovanji neče ničesar vedeti; zopet tretji trdijo, da ljudstvo našega pismenega jezika ne ume — četrti pa nečejo naročiti slovenskih tiskovin. Vse to je, se ve da, prazen, prav otročji izgovor. Mi si usojamo navesti prave razloge tega ukora do slovenskega uradovanja.

Prvi glavni razlog je sovraštvo strani uradnikov do jezika samega in to samo zavoljo tega, ker je jezik slovensk. Da je to istina, navedemo sledeči faktum. Vložila se je slovenska vloga. Ker je bilo vložitelju znano, da dotična sodnija nijma slovenskih tiskovin, prilepi na vlogo slovenski tiskan odlok. A kaj stori dotična sodnija! Slovenski v c. kr. državnej tiskarni tiskani ter prilepljeni odlok kasira ter ga nadomesti z — nemškim. Ali se ne vidi iz takega dejanja najhujša strast ter sovraštvo do vsega, kar nij nemško? — In kaj je rekel minister Pražak našim poslancem, zahvaljujočim se mu za izdani ukaz od 18. aprila t. l. na opomnjo jednega poslanca, da okrožnej sodniji celjekej podrejene sodnije slovenske vloge sicer vzprejemajo, a da je še vedno nekaj (? bi moral reči velika večina) taci, ki jih nemški rešujejo? Gospod minister odgovori: „kakor hitro za kak slučaj zvem, dal ga bodem preiskati“.

Drugi razlog je, da ti gospodje slovenskega ne znajo, nekateri pa nečejo znati. Lenoba in sovraštvo pa sta tisti dve grdi lastnosti, kateri ne pustita tem gospodom se navaditi našega jezika.

To naše stanje pa se toliko časa ne bode zboljšalo, dokler nijmamo glede uradovanja postave, in če bi izdal minister Pražak še nekaj ukazov, ne pomagalo bi nič. Sicer pa moramo reči, da ukaz od 18. aprila ne veli kaj pozitivnega. So li bili naši poslanci z njim zadovoljni, nam nij znano, a reči moramo, da masa našega naroda barem na slovenskem Štajerskem s tem pohlevnim ukazom nij zadovoljna, ker zadovoljna biti ne more, kajti kratijo se mu tako še zdaj njega narodne pravice, kakor so se mu kratile pred izdanjem narodnega ukaza.

Domače stvari.

— (Vojaki pridejo v Ljubljano) meseca septembra in sicer: 3 batalijoni pešcev Kuhnovec z Dunaja, 4 eskadroni konjikov in baje 2 batalijona lovcev. Naši Kuhnovci pridejo z godbo. — To novico zvemo iz sicer zanesljivega vira, in v nadeji, da se vresniči, pozdravljamo jo z veseljem, kajti v glavno naše mesto pride zopet več življenja in dohodka. Posebno pa bi radi imeli mej soboj vrle Kuhnovce.

— („Mrtulek“) imenuje se novo najdeni krasni, nad 20 sežnjev visoki slap pri Kranjskej Gori, katerega sem obiskal preteklo nedeljo. Čitateljem, ki ga hote iti gledat, poročam naslednje: Voznina iz Ljubljane do Lesec tour in retour stane 1 gold. 60 kr., od Lesec do Kranjske Gore tudi tour in retour 1 gold. 10 kr. V Kranjskej Gori priporočam gostilno gospoda A. Hribarja „Na pošti“. Od tod se gre nazaj, po cesti do vasi „Gozd“, ali pa po stranskem, z rudečo barvo po skalah in drevji zaznamovanem potu 3/4 ure

